

Dödligheten 1851-1910 och dödsorsakerna 1861-1910 i Sveriges städer.

Lindman, Carl,

64 B d Br.

National Library
of Sweden

Statist.
So.
(Pro)

6

DÖDLIGHETEN
1851—1910
OCH
DÖDSORSAKERNA
1861—1910
I
SVERIGES STÄDER

—
AF

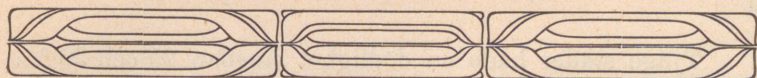
MED. D:R **CARL LINDMAN**,
STADSDISTRIKTLÄKARE I HELSINGBORG.

HELSINGBORG 1912.
ERNST BERGSTENS BOKTRYCKERI.

UNIVERSITY OF
TORONTO
LIBRARY

Dödligheten

i

Sveriges städer

1851—1910.

	1851-60	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstalen för samtliga städer:						
‰	31.2	26.2	21.7	18.4	16.1	14.3	13.7
	Antal städer med vidstående dödstal:						
40	1	—	—	—	—	—	—
35	4	—	—	—	—	—	—
30	13	4	—	—	—	—	—
25	20	20	5	1	—	—	—
20	40	56	45	13	2	2	2
15	9	7	36	72	64	28	22
10	1	1	3	5	26	62	60
5	—	—	—	—	—	1	9

Under åren 1851—60 hade 18 af städerna högre dödstal än 30.0 ‰. Dessa voro med dödstal: Stockholm 40.3, Eskilstuna 36.9, Sigtuna 36.5, Uppsala 35.4, Kristianstad 35.2, Vaxholm 34.7, Jönköping 34.5, Söderköping och Vadstena 33.7, Västerås 33.4, Norrköping 32.3, Karlstad och Torshälla 31.9, Kristinehamn 31.7, Köping 31.0, Gäfle 30.5, Grenna 30.4 och Göteborg 30.2.

Lägre dödstal än 20.0 ‰ förekommo i endast 10 städer: Söderhamn 19.8, Piteå 19.7, Ulricehamn 19.3, Växiö 19.1, Östersund 18.0, Falkenberg 17.8, Ängelholm 17.1, Laholm 16.7, Skanör med Falsterbo 16.6 och Skellefteå 10.5.

Under åren 1861—70 hade 4 af städerna högre dödlighet än 30 ‰; nämligen Stockholm 32.1, Eskilstuna 31.8, Sigtuna 31.6 och Västerås 30.2.

Tjugo städer hade en dödlighet emellan 25 och 30 ‰. Dessa voro: Karlstad 29.6, Norrköping 28.5, Gäfle, Nyköping och Trosa 28.2, Linköping 27.4, Falun och Söderhamn 27.0, Göteborg och Enköping 26.8, Sundsvall 26.3, Jönköping 26.2, Uppsala och Söderköping 26.1, Hedemora 25.8, Norrtälje 25.6, Haparanda 25.5, Öregrund 25.4, Lund 23.3 och Vaxholm 25.1.

Lägre dödstal än 20 ‰ förekommo i Alingsås och Kristianstad 19.8, Hjo 19.3, Ängelholm 18.1, Grenna 17.2, Skellefteå 16.5, Ulricehamn 16.4 samt Skanör med Falsterbo 13.4.

I Kungl. Med. styrelsens berättelse för år 1875 framhålls: »att bland de städer, där dödligheten har visat sig otillbörligt stor under en längre tidsföljd, intaga mälardalens städer främsta rummet. Därefter de utefter östra kusten norr om Stockholm belägna städerna från och med Vaxholm till och med Haparanda. Uti de skånska städerna var dödligheten redan före 1875 i allmänhet ej stor och öfverhufvud synas dessa städer i sanitärt hänseende stå framom det öfriga Sverige».

Under åren 1876—85 hade endast 5 städer högre dödstal än 25 ‰; nämligen Haparanda 29.5, Torshälla 27.5, Västerås 26.5, Eskilstuna 26.3 och Stockholm 25.2. 39 städer hade lägre dödlighet än 20 ‰. Tre städer hade lägre dödlighet än 15 ‰, nämligen Askersund 14.9, Kristinehamn 14.5 och Skellefteå 14.0.

Under åren 1886—95 hade endast en stad, Haparanda, högre dödstal än 25 ‰, och 77 städer hade lägre dödlighet än 20 ‰. De lägsta talen förekommo i Uddevalla 14.8, Marstrand 14.7, Sköfde och Kristinehamn 14.6, Alingsås 14.4.

Under åren 1896—05 hade 2 städer högre dödlighet än 20 ‰. Dessa voro: Sigtuna och Kungälf. 26 städer hade lägre dödstal än 15 ‰.

1906—09 hade Sigtuna och Söderköping högre dödlighet än 20 ‰, 62 af städerna hade mellan 10 och 15 ‰ och en stad, Örnsköldsvik, hade dödstalet 9.6 ‰.

1910 hade Sigtuna och Grenna högre dödlighet än 20 ‰, 22 städer hade mellan 15 och 20 ‰, 60 städer mellan 10 och 15 ‰ samt 9 städer lägre dödstal än 9 ‰. Dessa städer voro: Sköfde, Borgholm, Lysekil, Falköping, Simrishamn, Öregrund, Örnsköldsvik, Kungsbacka och Skellefteå.

Dödsorsakerna.

1861—1910.

Dödligheten har *minskats* i medfödda sjukdomar, akuta infektionssjukdomar, lungdot, annan tuberkulos, nervsystemets sjukdomar, andningsorganens sjukdomar, matsmältningsorganens sjukdomar, urinorganens sjukdomar och olyckshändelser; men däremot *ökats* i ålderdomssjukdomar, cirkulationsorganens sjukdomar, kräfta och själfmord.

Af 100 dödsfall förorsakades af nedanstående dödsorsaker:

	1861—70	1906—10
Medfödda sjukdomar	3.8	4.8
Ålderdoms »	2.7	8.8
Akuta infektionssjukdomar	21.2	5.5
Lungdot	8.8	14.4
Annan tuberkulos	—	4.3
Nervsystemets sjukdomar	9.2	7.5
Cirkulationsorg:s »	1.9	10.7
Andningsorg:s »	15.8	14.3
Matsmältningsorg:s »	16.3	7.9
Urinorganens »	1.6	2.9
Kräfta	2.7	7.3
Olyckshändelse	2.7	3.5
Själfmord	0.8	1.7
Andra och ej uppgifna sjukdomar.	13.1	6.4

De vanligaste dödsorsakerna innefattades på 1860-talet i *de akuta infektionssjukdomarnes grupp*. Af hithörande sjukdomar orsakades mer än femtedelen — 21.2 % — af samtliga dödsfall. Under enstaka år var dödligheten ännu högre; så under koleraåret 1866, då 33 % och år 1869, då 24.3 % af samtliga dödsfall i städerna förorsakades af akuta infek-

tionssjukdomar. Betydelsen af dessa s. k. folksjukdomar eller farsoter såsom dödsorsaker är numera icke på långt när densamma. De komma nu såsom sjätte dödsorsaksgrupp. Under åren 1906—10 utgjorde de dödsorsaken för 5.5 % af dödsfallen.

Närmast efter de akuta infektionssjukdomarna förekommo såsom dödsorsaker *matsmältningsorganens* och *andningsorganens sjukdomar*, hvilka dödsorsaksgrupper på 1860-talet förorsakade resp. 16.3 och 15.8 % af all död. Under åren 1906—10 var den första gruppens procenttal 7.9, den senares 14.3.

Jämte *lungnoten* med ett procenttal af 14.4, voro andra lungsjukdomar under de senare åren de vanligaste dödsorsakerna. Mer än fjerdedelen af all död bland städernas inneväanare berodde på sjukdomar i andningsorganen.

Den grupp af dödsorsaker, som numera kommer närmast efter dessa båda utgöres af *cirkulationsorganens sjukdomar*, hvilka under åren 1906—10 förorsakade 10.7 % af dödsfallen. I denna grupp af dödsorsaker är dödligheten nu högst väsentligt högre än förr. Dödstalet är nu 15.0 ‰ mot 5.0 ‰ åren 1861—70; af 100 dödsfall förorsakades då 1.9 nu 10.7 af hithörande sjukdomar.

Ålderdomssjukdomar komma såsom 4:e dödsorsaksgrupp. Äfven här är dödligheten nu högre än förr: 12.3 ‰ mot 7.2 ‰. Af samtliga dödsfall berodde 1906—10 8.8 % på ålderdomssjukdomar mot 2.7 % åren 1861—70.

I *nervsystemets sjukdomar* har dödligheten aftagit från 24.1 ‰ under 1861—70 till 11.0 ‰ under 1896—05. Därefter har dödligheten hållit sig kring sistnämnda tal. Minskningen torde till största delen bero på att hjärntuberkulos och tuberkulös meningit efter 1890 icke mera inregistreras bland nervsystemets sjukdomar.

Kräfta är numera en vanligare dödsorsak än förr; dödstalen 5.8 ‰ åren 1861—70, 10.4 ‰ åren 1906—10.

Se f. ö. efterföljande tabeller.

Medfödda sjukdomar.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	10.0	8.9	7.6	7.3	6.8	6.2
	Antal städer med vidstående dödstal:					
25	2	—	—	—	—	—
20	8	3	1	—	2	3
15	28	18	6	5	7	7
10	24	30	43	64	49	44
5	14	36	40	22	27	20
0	1	4	1	1	8	19

Ålderdomssjukdomar.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	7.2	8.1	8.8	11.0	12.6	11.6
	Antal städer med vidstående dödstal:					
50	—	—	—	1	1	2
45	—	—	—	1	2	1
40	—	1	—	—	4	2
35	1	—	—	—	1	3
30	—	—	2	3	3	3
25	—	2	3	9	5	7
20	3	5	6	8	14	13
15	5	12	14	19	21	12
10	19	27	27	26	17	13
5	30	28	33	19	22	26
0	17	16	6	6	2	5
	2	—	—	—	1	6

Mässling.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	5.7	2.7	2.9	1.6	0.9	2.1
⁰ / ₀₀₀	Antal städer med vidstående dödstal:					
10	10	—	—	—	—	1
9	2	—	—	—	—	1
8	8	—	—	1	—	1
7	4	—	—	—	—	—
6	13	—	—	—	—	—
5	8	3	2	—	1	1
4	8	6	10	—	1	2
3	5	8	4	2	1	2
2	5	11	18	3	2	4
1	6	14	19	24	12	3
0	4	29	15	39	36	4
	4	20	23	23	40	74

Skarlakansfeber.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	10.5	9.0	5.0	1.1	0.7	1.0
⁰ / ₀₀₀	Antal städer med vidstående dödstal:					
15	17	10	—	—	—	—
10	20	21	3	—	—	—
9	5	7	1	—	—	—
8	8	8	2	—	—	—
7	4	7	3	—	—	—
6	9	7	14	—	—	—
5	3	11	10	—	1	1
4	4	5	12	3	—	1
3	2	3	11	1	2	1
2	1	5	12	1	3	3
1	3	5	14	25	8	6
0	—	1	7	46	27	8
	1	1	2	16	52	73

Tarmtyfus.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	10.5	4.2	2.1	1.0	0.7	0.8
⁰ / ₀₀₀	Antal städer med vidstående dödstal:					
15	10	1	—	—	—	—
10	20	3	—	—	—	1
9	6	3	—	—	—	—
8	9	4	2	—	—	—
7	11	4	—	—	—	—
6	6	4	1	—	—	1
5	6	8	5	—	—	2
4	5	12	4	1	1	1
3	—	20	5	—	3	—
2	2	14	18	8	7	3
1	2	10	27	19	4	4
0	—	5	20	44	32	10
	—	3	9	20	46	71

Difteri (strypsjuka).

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	7.9	8.9	6.9	3.5	1.7	1.3
⁰ / ₀₀₀	Antal städer med vidstående dödstal:					
15	7	13	4	—	1	1
10	14	17	10	2	—	1
9	8	1	3	1	—	—
8	8	8	5	—	—	—
7	9	5	8	2	1	1
6	3	10	9	5	—	—
5	4	10	7	8	2	3
4	11	8	11	10	2	2
3	6	11	14	15	7	4
2	4	5	11	18	15	15
1	1	1	8	21	19	11
0	1	2	1	3	25	7
	1	1	—	7	21	48

Kikhosta.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	2.8	2.9	2.4	2.4	1.9	1.9
⁰ / ₀₀₀	Antal städer med vidstående dödstal:					
10	—	—	—	—	—	—
9	1	—	—	—	—	—
8	1	—	—	—	—	—
7	2	—	1	—	—	1
6	—	1	—	—	—	1
5	3	4	2	1	1	2
4	16	8	2	1	6	1
3	13	12	11	5	3	5
2	11	18	20	18	13	4
1	18	21	24	41	30	13
0	6	18	19	20	12	4
	6	9	12	6	28	62

Barnsängsfeber.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	2.7	1.4	0.6	0.3	0.2	0.2
⁰ / ₀₀₀	Antal städer med vidstående dödstal:					
3.0	4	3	2	—	1	3
2.5	3	3	1	—	—	1
2.0	5	2	1	—	1	2
1.5	9	7	4	1	—	—
1.0	14	17	15	6	3	2
0.5	18	26	26	13	14	2
0	6	13	22	43	23	2
	18	20	20	29	51	79

Akuta infektionssjukdomar.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	50.9	29.9	22.9	11.6	7.8	11.0
$\frac{0}{000}$	Antal städer med vidstående dödstal:					
50	35	5	1	—	—	—
45	8	8	—	—	—	—
40	8	6	—	—	—	—
35	17	7	1	—	—	—
30	7	13	11	—	—	—
25	1	16	13	—	—	1
20	1	14	21	2	2	2
15	—	12	21	14	2	9
10	—	9	17	43	19	17
5	—	1	6	28	51	36
0	—	—	—	5	16	12
	—	—	—	—	3	16

Lungсот.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	23.1	30.3	25.8	22.2	20.5	19.1
$\frac{0}{000}$	Antal städer med vidstående dödstal:					
50	—	1	—	—	—	—
45	1	1	—	—	—	—
40	5	3	1	—	—	—
35	1	6	5	1	1	1
30	5	11	6	2	1	3
25	19	26	15	7	7	6
20	16	24	26	27	15	14
15	16	12	31	42	35	25
10	13	7	6	9	26	27
5	1	—	1	4	7	9
0	—	—	—	—	1	4
	—	—	—	—	—	4

Nervsystemets sjukdomar.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	24.1	20.3	15.1	11.0	10.7	11.0
⁰ / ₀₀₀	Antal städer med vidstående dödstal:					
50	—	—	—	—	—	—
45	1	—	—	—	—	1
40	2	—	—	—	—	—
35	2	—	—	—	—	—
30	10	4	3	—	—	2
25	14	7	2	1	2	2
20	22	29	12	4	3	4
15	20	36	35	11	17	21
10	5	13	34	50	42	27
5	1	1	5	26	28	24
0	—	1	—	—	1	4
	—	—	—	—	—	8

Cirkulationsorganens sjukdomar.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	5.0	7.9	10.5	14.6	15.3	14.9
⁰ / ₀₀₀	Antal städer med vidstående dödstal:					
40	—	—	—	—	—	—
35	—	—	—	—	2	—
30	—	—	—	1	2	1
25	—	—	1	2	6	6
20	—	—	1	11	9	13
15	—	1	10	24	32	24
10	4	19	39	43	36	30
5	25	52	37	12	6	13
0	48	19	3	—	—	2
	—	—	—	—	—	4

Andningsorganens sjukdomar.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	41.5	35.3	29.0	24.3	20.4	20.2
⁰ / ₀₀₀	Antal städer med vidstående dödstal:					
	13	2	1	1	—	3
50	12	6	1	2	—	2
45	11	14	4	3	—	2
40	16	20	6	4	2	—
35	9	24	24	6	3	5
30	6	13	35	25	13	8
25	7	7	15	31	23	25
20	1	5	5	17	30	23
15	2	—	—	3	17	11
10	—	—	—	—	5	8
5	—	—	—	—	—	2
0	—	—	—	—	—	4

Matsmältningsorganens sjukdomar.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	43.0	28.1	17.6	13.2	11.3	8.9
⁰ / ₀₀₀	Antal städer med vidstående dödstal:					
	—	1	—	—	—	—
45	—	3	—	—	—	—
40	—	8	—	—	—	—
35	3	7	2	—	—	—
30	7	15	4	—	—	3
25	11	20	20	3	—	3
20	17	23	29	15	5	6
15	21	10	30	52	32	25
10	18	2	6	22	42	36
5	—	2	—	—	14	11
0	—	—	—	—	—	9

Urinorganens sjukdomar.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	4.2	7.4	6.2	4.7	4.1	4.4
	Antal städer med vidstående dödstal:					
25	—	—	—	—	—	1
20	—	—	2	—	—	—
15	3	9	1	2	7	7
10	25	57	59	33	15	23
5	46	24	29	57	67	42
0	3	1	—	—	4	20

Kräfta.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	5.8	8.1	9.6	9.9	10.4	10.4
	Antal städer med vidstående dödstal:					
35	—	—	—	—	—	—
30	—	—	—	—	1	2
25	—	—	—	—	—	1
20	1	—	2	1	3	4
15	1	1	2	7	13	8
10	7	18	44	41	33	32
5	33	59	41	41	38	31
0	34	13	2	2	5	7
	1	—	—	—	—	8

Olyckshändelse.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	7.1	6.6	5.5	5.4	5.0	3.4
$\frac{0}{000}$	Antal städer med vidstående dödstal:					
10	4	5	2	2	1	7
9	2	—	2	—	—	2
8	3	1	2	—	1	2
7	4	5	—	1	3	—
6	9	3	3	2	4	3
5	17	9	6	5	4	8
4	9	23	15	11	9	6
3	11	16	24	33	16	19
2	11	18	17	22	28	11
1	4	7	17	11	17	11
0	—	2	2	3	2	1
	3	2	1	2	8	23

Själfmord.

	1861-70	1876-85	1886-95	1896-05	1906-09	1910
	Medeldödstal för samtliga städer:					
	2.1	1.8	2.3	2.4	2.4	2.5
$\frac{0}{000}$	Antal städer med vidstående dödstal:					
10	—	—	—	—	—	1
9	1	—	—	—	—	1
8	—	—	2	—	—	1
7	—	2	—	—	—	1
6	—	1	—	—	1	3
5	1	1	—	3	1	3
4	—	2	2	3	4	2
3	3	3	4	3	8	10
2	6	11	9	14	19	17
1	24	32	38	48	31	10
0	26	24	27	15	13	5
	16	15	9	6	16	39

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 058 271